

Tordis Zacho: — Fyri meg sum útlending í Suðurafrika, hevði tað týðning, at eg kom úr Foroyum, og kenni meg rótfastan her.

Bert við slíkari barlast ber til at fáa menniskjansligt samband við onnur, og at skilja teirra staðu, tó at hon er so nógv øðruvi enn tað vit norðurlendingar annars siggja og hoyra

Ein teirra, sum hevur búð í Botswana í Suðurafrika er Tordis Zacho. Tordis er havnargenta, dóttur Hassa og Tórgerð Kragesteen, sum giftist við dana og fekk tvey børn.

Tey búsettust í Skive, men tá børnini vóru eitt og trý ára gomul, fóru tey til Serwove í Botswana, har Bent Zacho hevði fingið arbeiði, at undirvísa á einum læraraskúla. Tordis sigur sjálf, at hon var ógvuliga bangin, at fara so langt heimanifrá, men segði tað kortini ikki fyri nøkrum. Hon hevði nærum ongantið sæð litt fólk, og enskt mál — sum tey tosaðu í Botswana, dugdi hon litið og einki.

Fyrikomandi

— Mær nýttist tó ikki at ivast leingi. Tá vit komu til Botswana, visti tað seg, at fólk vóru blið og fyrikomandi. Tú lærði skjótt, at íbúgvarnir kendu seg væl saman við tær, um tú var hugað fyri at tosa við tey, og sýndi áhuga fyri teirra gerðarmálum.

Botswana er tjoðveldi við forseta, sum verður valdur av fólkinum. Landið hevur tvey flokka stýrisskipan, sum virkar væl, eftir umstøðunum í Suðurafrika. Botswana hevur eisini tann fyrirmin, at tað ikki eru so nógvir ættarbólkar, sum berjast móti hvørjum øðrum.

Hóast landið samfelagsliga hevur broytt seg munandi seinastu 20 áriní tá gimsteina og koparnám

vóru funnin, so eru framvegis fá ríkfólk og nógv fátækrafolk. Í dag sleppa øll børn í skúla, og kostar tað 40 kr. árliga at hava eitt skúlabarn. Um fólk ikki hava pengar, fáa børnini fripláss.

Lokalrætt

Landið verður stýrt eftir enskari fyrirmynd, og eru lógirnar eisini enskar, men við síðuna av hesum, er eisini ein lokalur rættur, sum kallast «kollae».

Hesin elligamli rættur verður nýttur, tá fólk hava okkurt kærsmål, sum tey vilja hava viðgjørt lokalt.

Limirnir í Kolla eru teir elstu menninir í landsbyinum, sum royna at greina sundur og syrgja fyri rættvísni á staðnum. Hetta

er lógligt eftir kommunuskipanini.

— Serliga minnst eg eina gentu, sum arbeiðdi á Kommunuskrivstovuni. Hon var ein dagin farin til ein bónda, sum ikki hevði goldið skatt sín. Maðurin varð so óður, at hann segði okkurt vanvirðisligt við gentuna. Hetta vildi hon ikki lata sær bjóða. Hon stevndi mannin fyri Kolla, við tí úrsliti, at maðurin var kendur sekur og dømdur at gjalda gentuni 100 krónur, fyri ófólkaligan atburð.

— Við hesum vil eg vísa á, at tað hevur týðning, at fólk virða einstaklingin, og at tað ikki snýr seg um, bert at sýna virðing fyri teimum, sum er betur fyri enn tann mest fátæki, sigur Tordis.

Hóast Tordis heldur, at vit hava gott av at ferð

Veðurlagið ávirkar fólkasløgini

— sigur Tordis Zacho, sum hevur búð í Botswana í 10 ár.

Nú býr hon við familju síni í Danmark, men heldur, at jú longur norð vit koma á klótuna, tess minni opinskárað og bliðskortað gerast vit.

Í Botswana eru íbúgvarnir bliðir, fyrikomandi og altíð í góðum lag, hóast teir ikki eiga lut í teimum hentleikum og møguleikum at klára seg í gerandisdegnum, sum vit taka sum eina sjálvfylgju

Orð og mynd
Dagný Joensen

— Eg royndi at greina hetta sundur við at spyrja arbeiðsgenturnar, hvi tær ikki vóru giftar.

Tær søgdu, at um ein kvinna giftist, so hevði maðurin alt valdið. Tær megnaðu sjálvar at syrgja fyri børnum og vildu sjálvar avgera, hvussu viðurskifti teirra skuldu mynda seg.

Tá eg spurdi, um pápin ikki skuldi gjalda barnapengar, søgdu tær, at so hevði pápin eisini rætt til at taka barnið frá mammuni, so tað vildu tær heldur ikki.

Annars vóru umstøðurnar soleiðis, at tænastufólkið búði í einum húsi við síðuna av hjá okkum. Har fingur tey eitt kamar og atgongd til bað og køk. Í løn fingur tær umleið 400 kr. um mánaðin, umframt frian kost og uppihald.

Arbeiðsgenturnar hevdu ikki børn við á arbeiðsplássið. Har var altíð ein mostur ella fastur, at taka sær av teimum smáu, ella ein systir.

Hesnahald

— Hóast tað er so vanligt, at hava tænastufólk í Botswana, so hevði eg avgjørt frammanundan, at eg ikki vildi ganga fyri einki, tí tað hevur ongan tíð hóða mær.

Eg avgjórði at skaffa mær hoesn, so vit fingur frískt kjøt og egg til egna nýtslu. Við síðuna av seldi eg eisini til grannarnar. Hetta var ikki væl dæmt í byrjanini, at ein hvít kvinna arbeiðdi í urtagarði og við hesnahaldinum.

Í byrjanini réptu tey sum komu framvið húsum okkara til arbeiðsgenturnar, um eg hevði mist vitið?

Arbeiðsgentunum dámdi væl, at vit í felag gjørdur arbeiðið, og eg kom teimum nær og fekk ná-

greiniliga innlit í gerandisdegi teirra uttanfyri arbeiðstið.

Eg var eisini í heimi teirra og vitjaði, men tað miseydnadist, tí familjan var so undirbrotlig móti mær, at vit ikki kundu koma í samband við hvønn annan.

Tey høvdu so stóra virðing fyri hvítum fólki, at tey ikki vistu hvørjum beini tey skuldu standa á, og tordu neyvan at hyggja upp á meg. Tá so er, ber ikki til at fáa samband við fólk, og eg lat tey fáa frið, sigur Tordis.

Tá Tordis og Bent Zacho høvdu verið í Botswana í góð fyra ár, fóru tey heimaftur til Skive at búgva, men bert eitt ár seinni fóru tey avstað aftur til Botswana, har Bent Zacho hevði fingið arbeiði sum projektleiðari á einum skúla, sum framleiddi undirvisingartilfar. Hetta var fyri U.N.I.C.E.F. innan Danida.

Hvi fóru tit avstað aftur?

— Tað var eins og vit ikki vóru liðug við Afrika. Hartil kom, at broytingin frá tí veðurlagnum og bliða og fyrikomandi samfelagnum til Danmark og viðurskiftini har, var ov nógv fyri okkum. Vit kendu okkum fremmand í Danmark.

Flóttarlega

Í 1976 fóru vit til Francis-town í Botswana, sum er størri býur við 2000 hvítum og umleið 30–40.000 littum íbúgvum. Francis-town liggur nærindis markinum til Simbabi, sum áður kallaðist Rhodesia. Hetta færdi við sær, at nógv flóttarfolk komu higar, og búði í flóttarlegu sum Kirkens Nødhjælp við stuðli frá Reyða Krossi, skipaði fyri.

Uppgávan hjá Bent Zacho var her at skipa fyri

Tordis Zacho er heima í summarfrí. Henni dámar væl at sita við koksveindegð í føðheiminum og eygleiða fólk og náttúruna uttanfyri